

NATURA 2000 - STANDARDOWY FORMULARZ DANYCH

dla obszarów specjalnej ochrony (OSO),
proponowanych obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty (pOZW),
obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty (OZW) oraz
specjalnych obszarów ochrony (SOO)

OBSZAR PLH100015
NAZWA
OBSZARU Dolina Rawki

ZAWARTOŚĆ

- [1. IDENTYFIKACJA OBSZARU](#)
- [2. POŁOŻENIE OBSZARU](#)
- [3. INFORMACJE PRZYRODNICZE](#)
- [4. OPIS OBSZARU](#)
- [5. STATUS OCHRONY OBSZARU](#)
- [6. POWIĄZANIA OBSZARU](#)
- [7. MAPA OBSZARU](#)

1. IDENTYFIKACJA OBSZARU

1.1. Typ B	1.2. Kod obszaru PLH100015	Powrót
---------------	-------------------------------	------------------------

1.3. Nazwa obszaru

Dolina Rawki

1.4. Data opracowania 2005-11	1.5. Data aktualizacji 2025-02
----------------------------------	-----------------------------------

1.6. Instytucja lub osoba przygotowująca wniosek:

Nazwisko/Organizacja: Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
Adres: Polska Al. Jerozolimskie 136 Warszawa 02-305
Adres e-mail: kancelaria@gdos.gov.pl

Data zaproponowania obszaru jako OZW:	2007-08
Data zatwierdzenia obszaru jako OZW(*):	2009-02
Data objęcia obszaru ochroną SOO:	2023-06
Krajowe odniesienie prawne dla formy ochrony SOO:	rozp. MKiŚ z dn. 3 kwietnia 2023 r. w spr. soo Dolina Rawki (PLH100015)

2. POŁOŻENIE OBSZARU

[Powrót](#)

2.1. Położenie centralnego punktu [wartości dziesiętne stopni]:

Długość geograficzna
20.2906

Szerokość geograficzna
51.9323

2.2. Powierzchnia [ha]:

2525.38

2.3. Obszar morski [%]

0.0

2.5. Kod i nazwa regionu administracyjnego

Kod poziomu NUTS 2 Nazwa regionu

PL12	Mazowieckie
PL11	Łódzkie

2.6. Region biogeograficzny

Kontynentalny (100.0
%)

3. INFORMACJE PRZYRODNICZE

[Powrót](#)

3.1. Typy siedlisk przyrodniczych występujących na terenie obszaru i ocena znaczenia obszaru dla tych siedlisk:

Typy siedlisk wymienione w załączniku I						Ocena obszaru			
Kod	PF	NP	Pokrycie [ha]	Jaskinie [liczba]	Jakość danych	A B C D	A B C		
						Reprezentatywność	Powierzchnia względna	Stan zachowania	Ocena ogólna
3150			9.57		G	A	C	A	A
3270			0.03		G	B	C	A	B
6410			1.18		G	D			
6430			30.07		G	A	C	A	A
6510			64.35		G	B	C	B	B
9170			13.05		G	B	C	A	B
91E0			116.92		G	C	C	B	C

- PF: dla typów siedlisk, do których mogą odnosić się zarówno formy priorytetowe, jak i niepriorytetowe (6210, 7130, 9430) należy wpisać „x” w kolumnie PF celem wskazania formy priorytetowej.
- NP: jeśli dany typ siedliska nie istnieje już na danym terenie, należy wpisać „x” (opcjonalnie).
- Pokrycie: można wpisywać z dokładnością do wartości dziesiętnych.
- Jaskinie: w przypadku siedlisk typu 8310 i 8330 (jaskinie) należy podać liczbę jaskiń, jeśli nie są dostępne szacunkowe dane na temat powierzchni.
- Jakość danych: G = „wysoka” (np. na podstawie badań); M = „przeciętna” (np. na podstawie częściowych danych i ekstrapolacji); P = „niska” (np. zgrubne dane szacunkowe).

3.2. Gatunki objęte art. 4 dyrektywy 2009/147/WE i gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy

92I43IEWG oraz ocena znaczenia obszaru dla tych gatunków

Gatunki					Populacja na obszarze						Ocena obszaru			
Grupa	Kod	Nazwa naukowa	S	NP	Typ	Wielkość		Jednostka	Kategoria	Jakość danych	A B C D	A B C		
						Min	Maks		C R V P		Populacja	Stan zachowania	Izolacja	Ogólnie
P	1617	Angelica palustris			p				P	DD	C	B	C	B
I	4056	Anisus vorticulus			p				P	DD	D			
A	1188	Bombina bombina			p				P	DD	C	A	C	A
M	1337	Castor fiber			p	200	200	i	C	M	C	A	C	A
F	1149	Cobitis taenia			p				C	M	C	A	C	B
F	1163	Cottus gobio			p				R	M	C	B	C	C
F	1096	Lampetra planeri			p				R	M	C	B	C	C
I	1042	Leucorhina pectoralis			p				P	DD	D			
M	1355	Lutra lutra			p	10	20	i	C	M	C	B	C	B
I	4038	Lycaena helle			p				P	DD	D			
F	1145	Misgurnus fossilis			p				P	M	C	C	C	C
F	5339	Rhodeus amarus			p				P	M	D			
A	1166	Triturus cristatus			p				P	DD	C	A	C	A

- Grupa: A = płazy, B = ptaki, F = ryby, I = bezkręgowce, M = ssaki, P = rośliny, R = gady.
- S: jeśli dane o gatunku są szczególnie chronione i nie mogą być udostępnione publicznie, należy wpisać „tak”.
- NP: jeśli dany gatunek nie występuje już na danym terenie, należy wpisać „x” (opcjonalnie).
- Typ: p = osiadłe, r = wydające potomstwo, c = przelotne, w = zimujące (w przypadku roślin i gatunków niemigrujących należy użyć terminu „osiadłe”).
- Jednostka: i = osobniki pojedyncze, p = pary lub inne jednostki według standardowego wykazu jednostek i kodów zgodnego ze sprawozdawczością na podstawie art. 12 i 17 (zob. [portal referencyjny](#)).
- Kategorie liczebności (kategoria): C = powszechne, R = rzadkie, V = bardzo rzadkie, P = obecne - wypełnić, jeżeli brak jest danych (DD), lub jako uzupełnienie informacji o wielkości populacji.
- Jakość danych: G = „wysoka” (np. na podstawie badań); M = „przeciętna” (np. na podstawie częściowych danych i ekstrapolacji); P = „niska” (np. zgrubne dane szacunkowe); DD = brak danych (kategorię tę należy stosować wyłącznie, jeśli nie da się dokonać nawet zgrubnej oceny wielkości populacji - w takiej sytuacji można pozostawić puste pole dotyczące wielkości populacji, jednak pole „Kategoria liczebności” musi być wypełnione).

3.3. Inne ważne gatunki fauny i flory (opcjonalnie)

Gatunek					Populacja na obszarze				Motywacja						
Grupa	KOD	Nazwa naukowa	S	NP	Wielkość		Jednostka	Kategoria	Gatunki wymienione w załączniku		Inne kategorie				
					Min	Maks		C R V P	IV	V	A	B	C	D	
I		Apatura ilia						C						X	

P		Asarum europaeum					R						X
I	1091	Asteriscus astacus					R					X	
I		Bombus subterraneus					R						X
I		Camponotus fallax					R			X			
P		Centaurium erythraea					C						X
P		Cnidonium dubium					R						X
P		Convallaria majalis					R						X
M	1339	Cricetus cricetus					R					X	
P		Dianthus superbus					R						X
P		Drosera rotundifolia					V						X
P		Epipactis helleborine					R						X
M		Eptesicus murinus					R						X
P		Frangula alnus					C						X
P		Galium odoratum					R						X
P		Hedera helix					V						X
P		Helichrysum arenarium					R						X
A	1203	Hyla arborea					C					X	
R		Lacerta agilis					C						X
R		Lacerta vivipara					C						X
P		Lilium martagon			100	300	tufts	R					X
M	1340	Microtus oeconomus arenicola					C					X	
M	1314	Myotis daubentonii					C						X
R		Natrix natrix					C						X
M	1312	Nyctalus noctula					C						X
I		Papilio machaon					R						X
A	1197	Pelobates fuscus					R					X	
A	1214	Rana arvalis					C					X	
A	1213	Rana temporaria					C					X	
A		Triturus vulgaris					C					X	

- Grupa: A = płazy, B = ptaki, F = ryby, Fu = grzyby, I = bezkręgowce, L = porosty, M = ssaki, P = rośliny, R = gady.
- KOD: w odniesieniu do ptaków z gatunków wymienionych w załączniku IV i V należy zastosować nazwę naukową oraz kod podany na portalu referencyjnym.
- S: jeśli dane o gatunku mają charakter poufny i nie mogą być udostępnione publicznie, należy wpisać „tak”.
- NP: jeśli dany gatunek nie występuje już na danym terenie, należy wpisać „x” (opcjonalnie).
- Jednostka: i = osobniki pojedyncze, p = pary lub inne jednostki Według standardowego Wykazu jednostek i kodów zgodnego ze sprawozdawczością na podstawie art. 12 i 17 (zob. [portal referencyjny](#)).
- Kategoria: kategorie liczebności (kategoria): C = powszechne, R = rzadkie, V = bardzo rzadkie, P = występuje.
- Kategorie motywacji: IV, V: gatunki z załączników do dyrektywy siedliskowej, A: dane z Krajowej Czerwonej Listy; B: gatunki endemiczne; C: konwencje międzynarodowe; D: inne powody

4. OPIS OBSZARU

[Powrót](#)

4.1. Ogólna charakterystyka obszaru

Klasa siedliska przyrodniczego	Pokrycie [%]
N10	30.37
N19	10.04
N07	1.0
N06	1.31
N23	0.2
N16	19.6
N17	5.95
N12	31.54
Ogółem pokrycia siedliska przyrodniczego	100

Dodatkowa charakterystyka obszaru:

Położenie, powierzchnia

Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty Dolina Rawki PLH100015 położony jest pomiędzy Łodzią a Warszawą, w obrębie dwóch województw: łódzkiego i mazowieckiego. Obejmuje powierzchnię 2525,4 ha w granicach administracyjnych gmin: Rawa Mazowiecka w powiecie rawskim; Nowy Kawęczyn, Skierniewice i Bolimów w powiecie skierniewickim, miasto Skierniewice oraz Puszcza Mariańska w powiecie żyrardowskim. Według regionalizacji fizycznogeograficznej Polski (Kondracki 2009) Dolina Rawki przecina południkowo dwa makroregiony: Nizina środkowomazowiecka (mezoregion Równina Łowicko-Błońska) i Wzniesienia Południowomazowieckie, gdzie biegnie wzdłuż zachodniej granicy mezoregionu Wysoczyzna Rawska. Obszar ten należy do podprowincji Nizin środkowopolskich, prowincji Niżu środkowoeuropejskiego, znajdującego się w regionie starogacjalnych, bezzeziornych wysoczyzn.

Podział geobotaniczny J. Matuszkiewicza (2008) lokuje opisywany obszar w Prowincji środkowoeuropejskiej, w Dziale Mazowiecko-Poleskim, w granicach Krainy Południowomazowiecko-Podlaskiej. W obrębie tej krainy wyróżniono jednostki niższego rzędu, wobec czego obszar Doliny Rawki można przypisać do Podokręgów: Skierniewickiego i Błońskiego należących do Okręgu Łowicko-Warszawskiego oraz Podokręgu Rogowsko-Rawskiego, należącego do Okręgu Wysoczyzny Rawskiej. Potencjalną roślinnością naturalną dla tego obszaru są kontynentalne bory sosnowe i mieszane na piaskach, a na żyźniejszym podłożu - subkontynentalne grądy. Dno doliny stanowi siedlisko właściwe łągom, a tereny zabagnione - olsom.

Geologia

Obszar Natura 2000 Dolina Rawki PLH100015 pod względem geologicznym położony jest na granicy dwóch ważnych jednostek tektonicznych: prekambryjskiej platformy wschodnioeuropejskiej i platformy paleozoicznej. Lokalizacja obszaru tuż przy zachodniej, marginalnej strefie platformy prekambryjskiej decyduje o budowie geologicznej obszaru. Najstarsze podłoże tego rejonu budują skały krystaliczne, wylewne i osadowe platformy paleozoicznej. Na niej leżą skały pokrywy osadowej, które w tym rejonie osiągają znaczne miąższości. Najstarsze z nich to skały mezozoiczne jury i kredy.

W górnej kredzie, w wyniku zachodzącej w tym obszarze intensywnej subsydencji, przy równoczesnym podnoszeniu wału środkowopolskiego, wyodrębniła się długa, wąska depresja o osi NW-SE, zwana niecką brzezną. Struktura ta dzieli się prostopadle na trzy części, z których najgłębszą stanowi niecka warszawska. Zbudowana jest ona z utworów kredowych, wypełnionych osadami trzeciorzędu i czwartorzędu. Warstwy trzeciorzędowe (piaski i iły z wkładkami węgla brunatnego) występują w tym rejonie w sposób nieciągły i osiągają stosunkowo niewielkie miąższości. Na skutek czwartorzędowych procesów glacitektonicznych, doznały one znacznych przekształceń.

Utwory czwartorzędowe reprezentowane są przez osady plejstocenu i holocenu. Ich miąższość w opisywanym rejonie jest zmienna i uzależniona od ukształtowania powierzchni podczwartorzędowej. Plejstocen wykształcony jest w postaci utworów o genezie lodowcowej. Należą do nich: gliny zwałowe, osady wodnolodowcowe (piaski i żwiry) oraz osady limnogeniczne (iły zastoiskowe). Opisywana strefa objęta była

złodowaczeniami: Narwi, południowopolskim (Nidy, Sanu I, Sanu II, Liwca) oraz środkowopolskim (Odry i Warty). Najbardziej istotnym spośród nich, z punktu widzenia aktualnych uwarunkowań geologicznych i geomorfologicznych obszaru miał stadiał Pilicy złodowaczenia Warty.

W holocenie na tarasach Doliny Rawki osadzone były piaski, żwiry, mady rzeczne i namuły. W starorzeczach natomiast miała miejsce akumulacja torfów.

Geomorfologia i gleby

Dolina Rawki stanowi formę, która powstała na skutek cyklicznie powtarzających się procesów erozji i akumulacji rzecznej. Dolina Rawki, biegnąc południkowo przez słabo urozmaiconą morfologicznie wysoczyznę morenową w obrębie Równiny Łowicko-Błońskiej oraz wysoczyznę morenową falistą (wysoczyzna Rawska), wcina się w podłoże na głębokość 25-40 m. Jej obniżenie ma charakter kotlinowaty i znajduje się na wysokościach 140-150 m n. p. m. Szerokość doliny wynosi od 2 - 5 km. Struktura morfologiczna terenu układa się południkowo, równoległe do biegu koryta Rawki, tworząc tarasy rzeczne. Formy te w szczególnie dobrze wykształconej postaci występują w górnym biegu rzeki, gdzie wyróżnić można dwa główne poziomy tarasów: zalewowy o szerokości 100-300 m oraz położony kilka metrów wyżej, wistuliański taras nadzalewowy o szerokości dochodzącej 2 km. W obrębie tarasów nadzalewowych wyróżnić można lokalnie wyższy poziom. Poziom niższy natomiast występuje powszechnie w dolinie. Zbudowane głównie z piasków i piasków ze żwirami tarasy nadzalewowe, rozcięte są nieckami denudacyjnymi i dolinami (np. Grabinki, Korabiewki, Rokity). W obrębie tarasów zalewowych, niekiedy również nadzalewowych występują równiny torfowe (np. w obrębie rezerwatu Kopanicha). Procesy erozyjne mające miejsce w obrębie doliny przyczyniły się do powstania ostańców żwirowo-gliniastych oraz żwirowych. Z erozją boczną wiąże się również występowanie wyraźnych podcięć i krawędzi erozyjnych osiągających wysokość 3-8 metrów w okolicy Bolimowa i Bud Grabskich.

Do gleb występujących w obrębie Doliny Rawki należą gleby: glejowe, mułowo-glejowe, torfowo-glejowe, mady i gleby deluwialne. W wyniku gromadzenia szczątków roślinnych w warunkach beztlenowych powstają torfy, które w wyniku przesuszenia podlegają procesowi murszenia tworząc gleby murszowe.

Hydrologia

Zlokalizowana w dorzeczu Wisły, rzeka Rawka stanowi podstawowy element sieci hydrograficznej opisywanego obszaru. Rawka, o łącznej długości 108,37 km, jest ciekim III rzędu, prawym dopływem Bzury, do której uchodzi poniżej miejscowości Kęszyce. Jej źródła znajdują się na Wysoczyźnie Rawskiej na wysokości 195 m n. p. m. w rejonie wsi Turobowice (tzw. Lewa Rawka) oraz na wysokości 180 m n. p. m. w rejonie wsi Rewica (tzw. Rawka Prawa). Dorzecze Rawki jest asymetryczne, znacznie lepiej rozbudowane są dopływy prawobrzeżne. Do największych dopływów rzeki należą: Białka, Chojnátka, Grabinka, Korabiewka, Rokita. Średni spadek rzeki wynosi 0,98 pr, a średni spadek doliny 1,36 pr. Szerokość koryta waha się od 3-5 m w górnym biegu do 15-30 m w dolnym. Rzekę charakteryzuje ustrój złożony, z wyższymi stanami w czasie wiosennych roztopów (marzec) oraz najniższymi zimą (grudzień - luty) oraz latem (lipiec, sierpień). Na opisywanym obszarze brak jest jezior. Z doliną Rawki związane jest występowanie niewielkich oczek wodnych, stawów i starorzeczy.

Użytkowe poziomy wód podziemnych na opisywanym obszarze występują w obrębie utworów czwartorzędowych i kredowych.

Czwartorzędowe piętro wodonośne jest podstawowym poziomem wodonośnym opisywanego obszaru i związane jest z piaszczystymi osadami interglacjału mazowieckiego oraz utworami fluwioglacjalnymi złodowaczenia środkowopolskiego. Marginalne znaczenie ma trzeciorzędowe piętro wodonośne, które w rejonie Bolimowa i Kamiona występuje w obrębie piaskowców, mułków i piasków.

Klimat

Zgodnie z podziałem rolniczo-klimatycznym Polski, opisywany obszar leży w obrębie Dzielnicy środkowej. Średnia suma opadów dla tego rejonu nieznacznie przekracza 500 mm. Opisywany obszar pod względem termicznym zalicza się do nadwiślańskiego rejonu termicznego, który określa się jako najcieplejszy w kraju. Średnie roczne temperatury powietrza na obszarze wahają się od 7,5 oC do 8,0oC. Najcieplejszym miesiącem jest lipiec ze średnią temperatura 11,1oC. Najzimniejszymi natomiast - styczeń o średniej -3,3oC. Pokrywa śnieżna występuje tu przez około 60 dni w roku. Na opisywanym obszarze przeważają wiatry zachodnie i południowo-zachodnie. Ich średnia prędkość wynosi 3,5 m/s.

Struktura krajobrazu, walory przyrodnicze

Rzeka Rawka oraz jej dolina stanowią jeden z najważniejszych elementów przyrodniczo-krajobrazowych zachodniego Mazowsza. Należy do nielicznych rzek w tej części Polski o naturalnym, meandrującym charakterze. Rawka tworzy liczne zakola, w pobliżu których występują odcięte starorzecza, a jej koryto urozmaicają wysepki i łachy. W swoim górnym biegu rzeka płynie przez bezleśny obszar wysoczyzny morenowej. W środkowym i dolnym biegu natomiast, na odcinku około 50 km, biegnie przez lasy Bolimowskiego Parku Krajobrazowego. Dolina Rawki przecinając południkowo obszar Parku, stanowi jego ważny element hydrologiczny, biocenotyczny i krajobrazowy.

W krajobrazie Doliny Rawki dominują siedliska nieleśne. Łąki i pastwiska obejmują 30% obszaru, siedliska rolnicze natomiast - 37%. Lasy zajmują 33% powierzchni. Największy udział pośród nich mają lasy liściaste. Duże zróżnicowanie występujących tu siedlisk implikuje obecność cennych gatunków fauny i flory. Z brzegami rzeki związana jest obecność roślinności łąkowej i łęgowej. W obrębie starorzeczy i zagłębień występują zbiorowiska roślinności wodnej, bagiennej i szuwarowej. Duże zróżnicowanie cechuje zbiorowiska naturalnych i półnaturalnych łąk, szuwarów i torfowisk. Na opisywanym obszarze notowano ponad 540 gatunków roślin naczyniowych, w tym 27 chronionych. Do ważniejszych gatunków roślin obserwowanych na obszarze można zaliczyć: starodub łąkowy (*Angelica palustris*), widłaka wrońca *Huperzia selago*, wielosił błękitny (*Polemonium caeruleum*).

Dolina Rawki to również siedlisko wielu cennych gatunków zwierząt. W Rawce występują m.in.: głowacz białopłetwy, piskorz, koza i minóg strumieniowy. Dolina rzeki jest również siedliskiem bobra i wydry. Na uwagę zasługują także występujące tu gatunki ptaków. Do najcenniejszych z nich należą: bąk, bocian czarny, bocian biały, błotniak stawowy, derkacz, kropiatka, czy zimorodek. Płytkie starorzecza i rozlewiska zasiedla kumak nizinny i traszka grzebieniasta. Obszar stanowi ważny szlak migracyjny dla dużych ssaków, zwłaszcza łosi.

Korytarze ekologiczne

Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty Dolina Rawki PLH100015 stanowi integralną część systemu korytarzy ekologicznych w Polsce. Opisywany obszar, wraz z Bolimowskim Parkiem Krajobrazowym, zaklasyfikowany został jako krajowy węzeł ekologiczny w sieci ekologicznej ECONET. Dolina Rawki łącząc się z korytarzem doliny Bzury funkcjonuje również jako korytarz ekologiczny rangi krajowej. Elementami składowymi lokalnego systemu korytarzy są również: prawy dopływ Rawki - Grabinka (obszar Natura 2000 PLH140044), Obszary Chronionego Krajobrazu: Bolimowsko-Radziejowicki z Doliną Środkowej Rawki oraz Pradoliny Warszawsko-Berlińskiej.

Istniejące formy ochrony przyrody

Ponad 65 % powierzchni obszaru położone jest w Bolimowskim Parku Krajobrazowym. Zajmujący obecnie powierzchnię 23 614 ha Park, utworzono 26 września 1986 r. Uchwałą nr XIV/93/86 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Skierniewicach jako część Bolimowsko-Radziejowickiego z Doliną Środkowej Rawki Obszaru Chronionego Krajobrazu na powierzchni 170 900 ha. Granice Parku ulegały późniejszym zmianom. W 1995 roku powiększono go do 23 130ha. Obecny kształt granic ustalono w 2010 roku, kiedy to przyłączono do niego obszary znajdujące się w gminie Nieborów. Celem ochrony obszaru jest zachowanie ostatnich na Mazowszu lasów o puszczańskim charakterze wraz ze specyficznymi siedliskami polan śródleśnych oraz ochrona swobodnie meandrującej, nieregulowanej nizinnej rzeki Rawki i jej dopływów oraz jej doliny ze starorzeczami, oczkami wodnymi, zabagnieniami, łęgami, łąkami i pastwiskami.

Koryto rzeki Rawki od źródeł do ujścia wraz z 10 metrowym pasem po obydwu stronach rzeki, stanowi rezerwat częściowy krajobrazowo-wodny o nazwie "Rawka". W granicach rezerwatu znajdują się także starorzecza, dolne odcinki rzek: Białki oraz dopływów: Krzemionki, Korabiewki, Rokity i Grabinki wraz z przybrzeżnymi pasami terenu o szerokości 10 m. Wyznaczone granice rezerwatu są nietrwale i uzależnione od zmieniającego się w sposób naturalny przebiegu koryta rzeki. Rezerwat Rawka powołany został na powierzchni 486,01 ha Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 24 listopada 1983 r. (M.P. Nr 39, poz. 230), które weszło w życie z dniem 1 stycznia 1984r. Celem ochrony obszaru jest zachowanie w naturalnym stanie typowo nizinnej, średniej wielkości rzeki wraz z jej dolinnym krajobrazem, środowiskiem życia wodnego, z chronionymi roślinami i zwierzętami.

W obrębie opisywanego obszaru Natura 2000 znajdują się ponadto dwa rezerwaty przyrody: "Kopanicha" i "Ruda-Chlebacz".

Rezerwat "Kopanicha" powołano Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 11.08.1980 r. (MP Nr 19, poz. 94) – aktualne Zarządzenie Nr 6/2010 Regionalnego Dyrektora Ochrony

Środowiska w Łodzi z dnia 3 lutego 2010 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Kopanicha” (Dz. Urz. Woj. Łódzk. Nr 49, poz. 376). Znajdujący się w obrębie torfowiska niskiego rezerwat o powierzchni 43,67 ha, utworzony został w celu ochrony mozaikowych, typowych dla zachodniego Mazowsza zespołów leśnych: olsu, łągu olszowego, boru bagiennego i grądu z wielogatunkowym runem i drzewostanem.

Powołany Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 11.08.1980 r. (M.P. Nr. 94, zmiana Rozp. Nr 11/2002 Wojewody Łódzkiego z dn. 11.09.2002 r.) rezerwat leśny "Ruda-Chlebacz" obejmuje powierzchnię 12,42 ha. Położony na naturalnej krawędzi doliny Rawki obszar, utworzony został dla ochrony fragmentu łągu olszowego ze stanowiskiem rzadkiego widłaka wrońca oraz ostoi ptaków i zwierzyny.

Oprócz wyżej wymienionych form ochrony przyrody, obszar Natura 2000 Dolina Rawki pokrywa się z dwoma Obszarami Chronionego Krajobrazu: Bolimowsko Radziejowickim z Doliną środkowej Rawki i Pradoliny Warszawsko-Berlińskiej.

Z obszarem Natura 2000 Dolina Rawki PLH100015 łączy się bezpośrednio obszar mający znaczenie dla Wspólnoty Grabinka PLH140044. Obejmuje on niewielki ciek Grabinka, stanowiący prawy dopływ Rawki, wraz z wąską doliną i fragmentami terenów przylegających. Obszar ten utworzono w celu ochrony dwóch siedlisk wymienionych w załączniku I Dyrektywy Siedliskowej: grądów środkowoeuropejskich i subkontynentalnych (Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum) oraz łągów wierzbowych, topolowych, olszowych i jesionowych (Salicetum albo-fragilis, Populetum albae, Alnenion glutinoso-incanae, olsy źródłkowe).

4.2. Jakość i znaczenie

SIEDLISKA PRZYRODNICZE

3150 Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z Nymphaeion, Potamion
JAKOŚĆ DANYCH: G – wysoka, oparta na badaniach terenowych przeprowadzonych wiosną i latem 2012, w ramach prac nad planem zadań ochronnych (PZO) dla obszaru Natura 2000 Dolina Rawki PLH100015.

OCENA OGÓLNA: A – za tak wysoką oceną przemawia doskonała reprezentatywność płatów siedliska oraz ich ogólny doskonały stan zachowania i dużą różnorodność form. Niewielka powierzchnia względna w odniesieniu do danych krajowych nie może być przeszkodą w udzieleniu oceny ogólnej A.

REPREZENTATYWNOŚĆ: A – doskonała; na tę ocenę składa się ogólny obraz płatów siedliska, które budowane są z licznych gatunków charakterystycznych, mają właściwą strukturę przestrzenną, relatywnie dużą powierzchnię i spełniają przypisane siedlisku funkcje przyrodnicze.

POWIERZCHNIA WGLĘDNA: C – ze względu na fakt, iż dolina rzeki Rawki, w której znajdują się płaty przedmiotowego siedliska jest doliną niewielką, a siedlisko 3150 jest w Polsce szeroko reprezentowane.

STAN ZACHOWANIA: A – ocena nadana ze względu na doskonały stan struktury i funkcji płatów tego siedliska w granicach obszaru. Jest ona warta podkreślenia m.in., ze względu na doskonale wykształconą strukturę starorzeczy oraz ich różnorodność pod względem wielkości, wieku, położenia względem obecnego koryta Rawki. Starorzecza te harmonijnie wpisują się w dolinę rzeczną, stanowiąc jej integralną część i stanowiąc świadectwo przemian doliny oraz koryta rzeki. Istotnym jest fakt, iż starorzecza stanowią ważny element korytarza ekologicznego doliny Rawki. Stan zachowania siedliska został oceniony jako doskonały, ponieważ nawet płaty dalekie od doskonałości lub przekształcone antropogenicznie, bardzo dobrze rokują pod kątem możliwości renaturyzacji. Jest tak m.in. dlatego, że płaty przekształcone sąsiadują z płatami bardzo dobrze zachowanymi; zważywszy na elastyczność i naturalną zdolność do efektywnej renaturyzacji przedmiotowego siedliska, można zakładać wysoki stopień łatwości i szybkości przywracania właściwego stanu ochrony płatów zmienionych.

3270 Zalewane muliste brzegi rzek z roślinnością Chenopodion rubri p.p. i Bidention p.p.

JAKOŚĆ DANYCH: G – wysoka, oparta na badaniach terenowych przeprowadzonych wiosną i latem 2012, w ramach prac nad planem zadań ochronnych (PZO) dla obszaru Natura 2000 Dolina Rawki PLH100015.

OCENA OGÓLNA: B – za oceną dobrą przemawia stosunkowo wysoka reprezentatywność płatów siedliska oraz ich ogólny doskonały stan zachowania. Niewielka powierzchnia względna w odniesieniu do danych krajowych nie może być przeszkodą w udzieleniu oceny ogólnej B, szczególnie w kontekście znaczenia siedliska dla zachowania różnorodności biologicznej Doliny Rawki.

REPREZENTATYWNOŚĆ: B – dobra; na tę ocenę składa się ogólny obraz płatów siedliska, które budowane są z licznych gatunków charakterystycznych, mają właściwą strukturę przestrzenną, lecz niezbyt dużą powierzchnię, ze względu na fakt, iż Rawka jest rzeką średniej wielkości i nie mogły się tu rozwinąć duże powierzchniowo płaty przedmiotowego siedliska. Właśnie to sprawia, że reprezentatywność w przypadku

tego siedliska nie może być porównywana z reprezentatywnością płatów siedliska przy korycie rzek takich jak Wisła, czy Warta.

POWIERZCHNIA WZGLĘDNA: C – ze względu na fakt, iż rzeka Rawka, na której brzegach stwierdzono płaty przedmiotowego siedliska jest rzeką niewielką, jego płaty też są niewielkie; dodatkowo warto podkreślić, iż siedlisko 3270 jest w Polsce szeroko reprezentowane w dolinach dużych rzek.

STAN ZACHOWANIA: A – ocena nadana ze względu na rozpoznanie właściwego stanu struktury i funkcji płatów tego siedliska w granicach obszaru. Stan zachowania siedliska został oceniony jako doskonały, ze względu na stwierdzoną prawidłową strukturę (w tym skład gatunkowy) i spełnianie ważnych funkcji przyrodniczych. Płaty siedliska są „żywe”, co rocznie tworzą się w nowych miejscach, dając możliwość rozwoju zbiorowisk nadrzecznych higrofilnych terofitów. Ze względu na naturalność koryta Rawki w granicach obszaru Natura 2000 Dolina Rawki (podleganie naturalnym procesom geomorfologicznym i fluwialnym) możliwe jest ciągłe powstawanie nowych płatów przedmiotowego siedliska oraz naturalne odtwarzanie (odnowy/renaturyzacji) już istniejących płatów siedliska.

6410 Zmienneowilgotne łąki trzęślicowe (Molinion)

Siedlisko proponowane do usunięcia z SDF.

Obecnie łąki trzęślicowe w Dolinie Rawki zajmują nieznaczną powierzchnię, a ich stan zachowania ocenia się jako zły. Na podstawie analizy danych zgromadzonych podczas wizji terenowej oraz analizy dostępnych danych literaturowych, przeprowadzonych w roku 2012, w ramach prac nad Planem Zadań Ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Rawki zmienia się ocenę łąk trzęślicowych na D i usunięcie tego siedliska z listy przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000 Dolina Rawki.

6430 Ziołorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*)

JAKOŚĆ DANYCH: G – wysoka, oparta na badaniach terenowych przeprowadzonych wiosną i latem 2012 r., w ramach prac nad planem zadań ochronnych (PZO) dla obszaru Natura 2000 Dolina Rawki PLH100015.

OCENA OGÓLNA: A – za tak wysoką oceną przemawia doskonała reprezentatywność płatów siedliska oraz ich ogólny doskonały stan zachowania. Niewielka powierzchnia względna w odniesieniu do danych krajowych nie może być przeszkodą w udzieleniu oceny ogólnej A.

REPREZENTATYWNOŚĆ: A – doskonała; na tę ocenę składa się ogólny obraz płatów siedliska, które budowane są z licznych gatunków charakterystycznych, mają właściwą strukturę przestrzenną, dużą powierzchnię i spełniają przypisane siedlisku funkcje przyrodnicze.

POWIERZCHNIA WZGLĘDNA: C – ze względu na fakt, iż rzeka Rawka, której brzegi porastają płaty przedmiotowego siedliska jest rzeką niewielką, a siedlisko 6430 jest w Polsce szeroko reprezentowane.

STAN ZACHOWANIA: A – ocena nadana ze względu na doskonały stan struktury i funkcji płatów tego siedliska w granicach obszaru. Jest ona warta podkreślenia m.in., ze względu na doskonale wykształconą strukturę welonową płatów siedliska, jak również funkcje osłonową dla koryta rzeki oraz funkcję korytarza ekologicznego. Stan zachowania siedliska został oceniony jako doskonały, ponieważ nawet płaty dalekie od doskonałości lub przekształcone działalnością człowieka, bardzo dobrze rokują pod kątem możliwości renaturyzacji. Jest tak m.in. dlatego, że płaty przekształcone sąsiadują z płatami bardzo dobrze zachowanymi; zważywszy na elastyczność i naturalną zdolność do efektywnej renaturyzacji przedmiotowego siedliska, można zakładać wysoki stopień łatwości i szybkości przywracania właściwego stanu ochrony płatów obecnie przekształconym.

6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*)

JAKOŚĆ DANYCH: G – wysoka, oparta na badaniach terenowych przeprowadzonych wiosną i latem 2012, w ramach prac nad planem zadań ochronnych (PZO) dla obszaru Natura 2000 Dolina Rawki PLH100015.

OCENA OGÓLNA: B – za taką oceną przemawia relatywnie wysoka reprezentatywność płatów siedliska oraz ich ogólnie dobry stan zachowania. Niewielka powierzchnia względna w odniesieniu do danych krajowych nie może być przeszkodą w udzieleniu oceny ogólnej B, szczególnie w kontekście znaczenia siedliska dla zachowania różnorodności biologicznej Doliny Rawki.

REPREZENTATYWNOŚĆ: B – dobra; na tę ocenę składa się ogólny obraz płatów siedliska, które budowane są z licznych gatunków charakterystycznych, mają właściwą strukturę przestrzenną, lecz niezbyt dużą – i wciąż malejącą – powierzchnię ogólną, ze względu na fakt, iż zmieniają się obecnie sposoby użytkowania łąk w dolinie Rawki, a wiele z nich poddanych jest procesom wtórnej sukcesji. W dolinie Rawki wciąż spotkać można liczne płaty tego siedliska, odznaczające się jednak niewielką powierzchnią.

POWIERZCHNIA WGLĘDNA: C – powierzchnia przedmiotowego siedliska w granicach obszaru Natura 2000 Dolina Rawki jest niewielka, podczas gdy siedlisko 6510 jest w Polsce wciąż stosunkowo szeroko reprezentowane.

STAN ZACHOWANIA: B – ze względu na negatywne przemiany zachodzące w płatach siedliska na przestrzeni ostatnich lat - są to zmiany zarówno jakościowe, jak i ilościowe. Ich przyczyny są zdecydowanie antropogeniczne. Jednocześnie skład gatunkowy większości zachowanych płatów przedmiotowego siedliska oraz ich struktura przestrzenna pozwalają sądzić, iż przy zastosowaniu metod ochrony czynnej i właściwego użytkowania gospodarczego siedlisko może być nie tylko utrzymane w granicach obszaru, lecz także może wzrosnąć jego powierzchnia.

9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum)

JAKOŚĆ DANYCH: G – wysoka, oparta na badaniach terenowych przeprowadzonych wiosną i latem 2012, w ramach prac nad planem zadań ochronnych (PZO) dla obszaru Natura 2000 Dolina Rawki PLH100015.

OCENA OGÓLNA: B – reprezentatywność płatów siedliska oraz ich ogólny stan zachowania zostały ocenione jako bardzo dobre, jednak niewielka powierzchnia w granicach obszaru oraz znikoma powierzchnia względna nie uprawniają w tym przypadku do nadania oceny A. Nadmienić należy, iż w zapisach projektu PZO postulowano badania grądów Doliny Rawki, szczególnie pod kątem analizy parametrów takich jak ilość martwego drewna w poszczególnych płatach siedliska. Szczegółowe badania prawdopodobnie przyczynią się do podniesienia oceny ogólnej.

REPREZENTATYWNOŚĆ: B – na tę ocenę składa się ogólny obraz płatów siedliska, które budowane są z licznych gatunków charakterystycznych, mają właściwą strukturę przestrzenną, relatywnie dużą powierzchnię i spełniają przypisane siedlisku funkcje przyrodnicze, jednak odznaczają się niewielką powierzchnią, strukturą pasową, a także położone są na skarpie doliny rzecznej, co sprawia, że nie są zupełnie „typowymi” płatami siedliska 9170.

POWIERZCHNIA WZGLĘDNA: C – ze względu na fakt, iż dolina rzeki Rawka, w której znajdują się płaty przedmiotowego siedliska jest doliną niewielką, a siedlisko 9170 jest w Polsce szeroko reprezentowane.

STAN ZACHOWANIA: A – ocena nadana ze względu na doskonały stan struktury i funkcji płatów tego siedliska w granicach obszaru. Jest ona warta podkreślenia m.in., ze względu na prawidłowo wykształconą strukturę gradów oraz ich różnorodność pod względem wieku drzewostanów. Grądy w granicach obszaru Natura 2000 Dolina Rawki położone są na prawym brzegu rzeki, głównie na wysokiej skarpie doliny i harmonijnie wpisują się w dolinę rzeczną, stanowiąc jej integralną część i płynnie przechodząc w lasy łęgowe tuż przy korycie rzeki. Lasy gradowe w granicach przedmiotowego obszaru Natura 2000 stanowią ważny element korytarza ekologicznego doliny Rawki, a także ostoję różnorodności biologicznej wraz z gatunkami chronionymi i zagrożonymi. Stan zachowania siedliska został oceniony jako doskonały, ponieważ nawet płaty nie do końca typowe lub przekształcone antropogenicznie, bardzo dobrze rokują pod kątem możliwości renaturyzacji. Jest tak m.in. dlatego, że płaty przekształcone sąsiadują z płatami bardzo dobrze zachowanymi, a zachodzące tam procesy mają charakter naturalny; co więcej grądy w Dolinie Rawki są wyłączone z gospodarki leśnej.

*91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (Salicetum albo-fragilis, Populetum albae, Alnenion glutinoso-incanae) i olsy źródliskowe

JAKOŚĆ DANYCH: G – wysoka, oparta na badaniach terenowych przeprowadzonych wiosną i latem 2012, w ramach prac nad planem zadań ochronnych (PZO) dla obszaru Natura 2000 Dolina Rawki PLH100015.

OCENA OGÓLNA: C – niska ocena ogólna wynika z niskich ocen składowych. Warto jednak podkreślić, iż łągi w dolinie Rawki są fitocenozami dynamicznymi, ich powierzchnia zwiększa się i dobrze rokują na przyszłość, jeżeli zachowane zostaną dotychczasowe sposoby użytkowania.

REPREZENTATYWNOŚĆ: C – na tę ocenę składa się ogólny obraz płatów siedliska, które budowane są z licznych gatunków charakterystycznych, mają jednak niewłaściwą strukturę przestrzenną i pionową, głównie ze względu na młody wiek większości drzewostanów. Zajmują jednak relatywnie dużą powierzchnię i spełniają przypisane siedlisku funkcje przyrodnicze. Bardzo poważne braki dostrzegane są np. w przypadkach parametrów takich jak obecność martwego drewna leżącego.

POWIERZCHNIA WGLĘDNA: C – ze względu na fakt, iż dolina rzeki Rawka, w której znajdują się płaty przedmiotowego siedliska jest doliną niewielką, a siedlisko 91E0 jest w Polsce szeroko reprezentowane.

STAN ZACHOWANIA: B – Łęgi w Dolinie Rawki są dynamicznie regenerującym się siedliskiem i zajmującym coraz większą przestrzeń, ze względu na zmiany

w gospodarczym użytkowaniu terenu w dolinie. Płaty przedmiotowego siedliska harmonijnie wpisują się w dolinę rzeczną, stanowiąc jej integralną część, występując tuż przy korycie rzeki, jak i w pewnym od niego

oddaleniu, jednak wciąż w zasięgu poziomego ruchu wody. Lasy łąkowe w granicach przedmiotowego obszaru Natura 2000 stanowią ważny element korytarza ekologicznego doliny Rawki, a także ostoję różnorodności biologicznej wraz z gatunkami chronionymi i zagrożonymi. Stan zachowania siedliska został oceniony jako dobry, ponieważ nawet płaty nie do końca typowe lub przekształcone antropogenicznie, bardzo dobrze rokują pod kątem możliwości renaturyzacji. Jest tak m.in. dlatego, że płaty przekształcone sąsiadują z płatami bardzo dobrze zachowanymi, a zachodzące tam procesy mają charakter naturalny; co więcej łągi w Dolinie Rawki są użytkowane w sposób zrównoważony. Jednocześnie drzewostany w większości odznaczają się młodym wiekiem i nie osiągnęły jeszcze wszystkich cech strukturalnych lasu łąkowego.

ROŚLINY

1617 Starodub łąkowy *Angelica palustris*

Starodub łąkowy *Angelica palustris* jest przedmiotem ochrony wymienianym w Standardowym Formularzu Danych (SDF) obszaru Natura 2000 Dolina Rawki PLH100015, którego występowanie zostało określone jako niepewne. Nie odnaleziono go w trakcie wizji terenowej przeprowadzonej wiosną i latem 2012 r. w ramach prac nad planem zadań ochronnych (PZO). Nie są też znane żadne jego stanowiska w przedmiotowym terenie, które byłyby opisywane w literaturze lub w niepublikowanych wynikach badań terenowych. Po analizie dostępnych danych uznano za prawdopodobne, iż obecność staroduba łąkowego jako przedmiotu ochrony obszaru Natura 2000 Dolina Rawki PLH100015 jest wynikiem błędu podczas jego tworzenia. Błąd ten mógł powstać i zostać przeoczony w trakcie dopasowywania pierwotnego SDF dla projektowanego obszaru Natura 2000 Puszcza Bolimowska do wymogów nowego, przestrzennie okrojonego obszaru Natura 2000 Dolina Rawki PLH100015. Obecność staroduba łąkowego w SDF dla obszaru Natura 2000 Puszcza Bolimowska była uzasadniona. Występuje on bowiem stosunkowo licznie w kilku miejscach, w Puszczy Bolimowskiej. Szczególnie licznie występuje w innym powstałym z okrojenia obszaru Natura 2000 Puszcza Bolimowska obszarze mającym znaczenie dla Wspólnoty Polany Puszczy Bolimowskiej PLH100028. W związku z powyższym istnieje konieczność przeprowadzenia dodatkowych inwentaryzacji na terenie obszaru w celu uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiocie ochrony i o uwarunkowaniach jego ochrony oraz podjęcie stosownych działań w oparciu o nowe dane.

RYBY I MINOGI

Wszystkie parametry oceniane były na podstawie dostępnej literatury źródłowej (podsumowanie dotychczasowych/histerycznych wyników w: Zięba G. 2006. Struktura zespołów ryb systemu rzeki Bzury na tle czynników środowiskowych. Praca doktorska, Uniwersytet Łódzki) oraz na podstawie wyników wizji terenowej przeprowadzonej na potrzeby opracowania planu zadań ochronnych (PZO) (lipiec 2012 r., 5 stanowisk rozmieszczonych wzdłuż Rawki).

TYP POPULACJI

Populacje wszystkich przedmiotów ochrony (F) są na obszarze Natura 2000 osiadłe. Obecność licznych przegród uniemożliwia skutecznie migracje osobników w górę cieku, lokalne populacje pomiędzy barierami przystępują do rozrodu, bądź zasilane są dodatkowo osobnikami spływającymi z odcinków położonych powyżej piętrzeń.

WIELKOŚĆ POPULACJI/KATEGORIA LICZEBNOŚCI

Za powszechną (C) w obszarze uznano 1149 żołą Cobitis taenia, której populacja znacząco powiększyła zarówno liczebność jak i areal występowania od czasu ostatnich badań (Zięba G. 2006). Obecnie gatunek spotykany na każdym z kontrolowanych stanowisk w liczebności uprawniającej do nadania statusu FV. Obecne są liczne osobniki dorosłe, jak również młodociane. Dostępne liczne, dobrze zachowane siedliska. Za rzadkiego (R) uznano 1096 minoga strumieniowego Lampetra planeri. Gatunek spotykany jedynie w dolnym biegu Rawki na obszarze Natura 2000. Mimo dostępnych siedlisk odnotowywano niewielkie zagęszczenia osobników. Od czasu ostatnich badań (Zięba G. 2006) nie obserwowano znaczących zmian liczebności ani arealu występowania.

Mimo nieznacznej poprawy wielkości i struktury populacji w stosunku do danych historycznych (Zięba G. 2006) za wciąż rzadkiego (R) uznano 1163 głowacza białopłetwego Cottus gobio. Gatunek nielicznie

obserwowany na 4/5 kontrolowanych stanowisk mimo obecności sprzyjających siedlisk. Ze względu na stwierdzenie jedynie pojedynczego osobnika 1145 piskorza *Misgurnus fossilis* gatunek uznano za obecny (P). Nie kontrolowano wszystkich potencjalnych siedlisk gatunku, stwierdzono obecność jedynie osobnika dorosłego. W obrębie koryta Rawki dogodne siedliska występują przeważnie w górnym biegu rzeki. Ponieważ żadne dostępne dane literaturowe nie wskazywały na obecność 5339 różanki *Rhodeus sericeus* i jej występowanie nie zostało wykryte w trakcie wizji terenowej na potrzeby opracowania planu zadań ochronnych (2012), a jedynie przypadkowo w terminie późniejszym (Zięba 2012, dane niepublikowane) nie jest znany dokładny status populacji lokalnej na obszarze Natura 2000. Dostępne są nieliczne siedliska gatunku wzdłuż całego biegu Rawki. Ze względu na brak dostatecznej wiedzy o wielkości populacji, stwierdzeniu jedynie pojedynczych osobników i braku pełnego rozpoznania dostępnych siedlisk - różanka na chwilę obecną otrzymuje status D.

OCENA POPULACJI

Populacje wszystkich przedmiotów ochrony (minóg strumieniowy *Lampetra planeri*, koza *Cobitis taenia*, głowacz białopłetwy *Cottus gobio*, piskorz *Misgurnus fossilis*) nie przekraczają 0,49% populacji krajowej. Mimo to każdy powinien otrzymać ocenę C ze względu na pełnienie niezwykle istotnej funkcji źródła kolonizatorów (Rawka stanowi refugium cennych gatunków dla rozległego dorzecza rzeki Bzury i połączonego z nim dorzecza Neru) dla sąsiadującego obszaru Natura 2000 Pradolina Bzury-Neru PLH100006. Oba ciek (Bzura i Ner) niegdyś silnie zdegenerowane wciąż podlegają silnej antropopresji a stan zachowania ich przedmiotów ochrony zależy m. in. od łączności z populacjami lokalnymi zasiedlającymi Dolinę Rawki.

STAN ZACHOWANIA POPULACJI

1149 Koza *Cobitis taenia* - ocena A. Elementy siedlisk istotne z punktu widzenia biologii gatunku mające wpływ na dynamikę populacji są doskonale zachowane (liczne miejsca schronienia i żerowania na całym obszarze Natura 2000, liczne miejsca potencjalnych tarlisk).

1096 minóg strumieniowy *Lampetra planeri* – ocena B. Elementy siedlisk istotne z punktu widzenia biologii gatunku mające wpływ na dynamikę populacji są zachowane w stanie dobrym (liczne miejsca schronienia i żerowania na całym obszarze Natura 2000, liczne miejsca potencjalnych tarlisk, utrudnione jedynie przemieszczanie się osobników ze względu na obecne liczne progi wodne).

1163 głowacz białopłetwy *Cottus gobio* – ocena B. Elementy siedlisk istotne z punktu widzenia biologii gatunku mające wpływ na dynamikę populacji zachowane w stanie dobrym (obecne miejsca schronienia i żerowania na całym obszarze Natura 2000, miejsca potencjalnych tarlisk często jednak izolowane na skutek obecności progów). Możliwości odtworzenia trudne, wymagające dużych nakładów tj. konieczności usunięcia piętrzeń bądź budowy przepławek w celu udrożnienia koryta dla swobodnej migracji w poszukiwaniu dogodnych siedlisk.

1145 piskorz *Misgurnus fossilis* – ocena C. Elementy siedlisk istotne z punktu widzenia biologii gatunku mające wpływ na dynamikę populacji w korycie Rawki zachowane w stanie średnim (obecne miejsca schronienia i żerowania głównie w górnej Rawce).

IZOLACJA

Dla wszystkich przedmiotów ochrony obszar Doliny Rawki znajduje się w centrum zasięgu (w Polsce). Żaden gatunek nie jest izolowany. Ocena dla każdego przedmiotu ochrony: C.

OCENA OGÓLNA

1149 Koza *Cobitis taenia* – ocena ogólna B. Populacja przedmiotu ochrony znajduje na obszarze Doliny Rawki bardzo dobre warunki siedliskowe, choć zagęszczenie populacji w dolnym biegu ciek nie osiągnęło prawdopodobnie wartości maksymalnych. Sposób gospodarki rybackiej na obszarze nie wydaje się wpływać negatywnie na stan przedmiotu ochrony.

1096 minóg strumieniowy *Lampetra planeri* – ocena ogólna C. Populacja przedmiotu ochrony znajduje na obszarze Doliny Rawki dobre warunki siedliskowe, jednak fragmentacja cieku nie sprzyja osiągnięciu przez przedmiot ochrony zadowalających wartości wielkości i struktury populacji. Populacja napotyka najprawdopodobniej na trudności z przemieszczaniem się w dogodne miejsca tarliskowe.

1163 głowacz białopłetwy *Cottus gobio* – ocena ogólna C. Populacja przedmiotu ochrony znajduje na obszarze Doliny Rawki dobre warunki siedliskowe, jednak fragmentacja cieku nie sprzyja osiągnięciu przez przedmiot ochrony zadowalających wartości wielkości i struktury populacji. Populacja napotyka najprawdopodobniej na trudności z przemieszczaniem się w dogodne miejsca tarliskowe.

1145 piskorz *Misgurnus fossilis* – ocena ogólna C. Ze względu na ukształtowanie terenu i obecność dosyć szybkiego nurtu na znacznym biegu rzeki populacja stagnofilnego przedmiotu ochrony nie znajduje licznych siedlisk w korycie Rawki. Dogodne siedliska obecne głównie w górnym biegu rzeki. Gospodarka wodna na tym odcinku rzeki nie szkodzi piskorzowi.

INNE WAŻNE GATUNKI

2500 Piekiełnica *Alburnoides bipunctatus* gatunek prawnie chroniony, szczególnie narażony na wyginięcie w Polsce ze względu na specyficzne wymagania siedliskowe. Charakterystyczny dla czystych, szybko płynących cieków. Nieliczne stwierdzenia w Polsce Środkowej. W Rawce obecna jest rozmnażająca się populacja. Wielkość populacji w Rawce oceniona została jako R (rzadka) ze względu na obecność przedmiotu ochrony na nielicznych siedliskach. Jeśli gatunek obecny to struktura populacji właściwa, obecne osobniki dorosłe i młodociane.

PŁAZY

1166 traszka grzebieniasta *Triturus cristatus*

1188 kumak nizinny *Bombina bombina*

TYP POPULACJI

Populacje przedmiotów ochrony są na obszarze Natura 2000 osiadłe.

WIELKOŚĆ POPULACJI/KATEGORIA LICZEBNOŚCI

Zarówno w przypadku kumaka nizinnego jak i traszki grzebieniastej dane zebrane podczas prac związanych z realizacją planu zadań ochronnych (PZO) nie pozwalają na szacowanie liczebności populacji.

OCENA POPULACJI

W obu przypadkach pozostawiono ocenę z poprzedniej wersji Standardowego Formularza Danych z powodu braku dodatkowych, nowszych danych mogących zweryfikować tę ocenę.

STAN ZACHOWANIA POPULACJI

W obu przypadkach pozostawiono ocenę z poprzedniej wersji Standardowego Formularza Danych z powodu braku dodatkowych, nowszych danych mogących zweryfikować tę ocenę.

IZOLACJA

W obu przypadkach pozostawiono ocenę z poprzedniej wersji Standardowego Formularza Danych z powodu braku dodatkowych, nowszych danych mogących zweryfikować tę ocenę.

OCENA OGÓLNA

W obu przypadkach pozostawiono ocenę z poprzedniej wersji Standardowego Formularza Danych z powodu braku dodatkowych, nowszych danych mogących zweryfikować tę ocenę. Istnieje zatem konieczność przeprowadzenia dodatkowych inwentaryzacji w celu uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i o uwarunkowaniach ich ochrony oraz podjęcie stosownych działań w oparciu o nowe dane.

Ssaki

1337 Bóbr europejski *Castor fiber*

Populacja – ocena C

Stopień zachowania – ocena A

Izolacja – ocena C

Ocena ogólna – A

Bóbr europejski w Dolinie Rawki został reintrodukowany w 1983 r. Sprowadzono wówczas 11 osobników. Od tego czasu bobry zajęły całą dolinę rzeki oraz doliny rzek sąsiednich w odległości 60-70 km od miejsca osiedlenia. Obecnie w granicach omawianego obszaru występuje powszechnie. Szacuje się, że populacja bobra na opisywanym obszarze przekracza 200 osobników. Populacja zasiedlająca dolinę Rawki nie jest izolowana. Stan siedlisk oceniany jest jako bardzo dobry.

1355 Wydra Lutra Lutra

Populacja – ocena C

Stopień zachowania – ocena B

Izolacja – ocena C

Ocena ogólna – B

W dolinie Rawki wydra jest gatunkiem występującym powszechnie, a jej liczebność ciągle wzrasta.

Ekspansja wydry jest efektem zmniejszenia się oddziaływania wielu czynników ograniczających, spośród których podstawowe zagrożenie dla populacji stanowi skażenie środowiska wodnego. Zagrożeniem dla wydry jest również regulacja rzek, która ogranicza liczbę możliwych do zasiedlenia przez gatunek stanowisk. Dużo zwierząt ginie na szosach, w sieciach rybackich, a także na skutek kłusownictwa i zagryzienia przez psy. Populacja zasiedlająca dolinę Rawki nie jest izolowana, natomiast stan siedlisk oceniany jest jako dobry.

4.3. Zagrożenia, presje i działania mające wpływ na obszar

Najważniejsze oddziaływania i działalność mające duży wpływ na obszar

Oddziaływania negatywne			
Poziom	Zagrożenia i presje [kod]	Zanieczyszczenie (opcjonalnie) [kod]	Wewnętrzne / zewnętrzne [i o b]
L	K02.03		b
L	J02.01		b
L	A08		b
H	E03.01	X	b
H	A03.03		i
L	J02.03		i
L	G05.04		i
L	A02.03		i
M	I01		b
L	D01.01		b
M	K02.01		i
L	J02.01.03		i
L	D01.05		i
L	G05.01		i
L	E01.03		i
L	D01.04		b
M	J03.01		i
H	J03.02		b
H	G01.03		b
L	G01.02		i
L	G01.08		i
H	J02.05.05		b
L	D01.01		b
L	F04.02		i
L	A03.01		i
Oddziaływania pozytywne			

Poziom	Działania, zarządzanie [kod]	Zanieczyszczenie (opcjonalnie) [kod]	Wewnętrzne / zewnętrzne [i o b]
H	B02		b
H	A03.02		i
H	H04.02		i

Poziom: H = wysoki, M = średni, L = niski.

Zanieczyszczenie: N = stosowanie azotu, P = stosowanie fosforu/fosforanów, A = stosowanie kwasów/zakwaszanie, T = toksyczne chemikalia nieorganiczne,

O = toksyczne chemikalia organiczne, X = zanieczyszczenia mieszane.

i = wewnętrzne, o = zewnętrzne, b = jednoczesne.

4.4. Własność (opcjonalnie)

Typ		[%]
Publiczna	Krajowa/federalna	0
	Kraj związkowy/województwo	0
	Lokalna/gminna	0
	Inna publiczna	0
Własność łączna lub współwłasność		0
Prywatna		0
Nieznana		100
Suma		100

4.5. Dokumentacja (opcjonalnie)

1. BARTEL R. (red.) 2004 Gatunki zwierząt (z wyjątkiem ptaków). Poradniki ochrony siedlisk i gatunków – podręcznik metodyczny.. Ministerstwo Środowiska. Warszawa.2. BIEROZA M. 2006. Operat ochrony przyrody nieożywionej. Aktualizacja Planu Ochrony Bolimowskiego Parku Krajobrazowego. Narodowa Fundacja Ochrony Środowiska. Warszawa.3. BORYSIAK J., PAWLACZYK P. 2004. Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*, olsy źródłiskowe). W: Herbich J. (red.). Lasy i bory. Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – podręcznik metodyczny. Tom 5. Ministerstwo Środowiska, Warszawa, s. 203-241.4. BRYLIŃSKA M. (red.) 2000. Ryby słodkowodne Polski. Wydawnictwo Naukowe PWN.5. CZECH A. 2007. Bóbr europejski (*Castor fiber*). Krajowy Plan Ochrony Gatunku. Ministerstwo Środowiska. 6. CISZEWSKA A. (red.) 2006. Operat Zagospodarowania Turystycznego Bolimowskiego Parku Krajobrazowego. Aktualizacja Planu Ochrony Bolimowskiego Parku Krajobrazowego. Narodowa Fundacja Ochrony Środowiska, Warszawa.7. CISZEWSKA A., FALKOWSKI M. 2006. Formy ochrony przyrody. Aktualizacja Planu Ochrony Bolimowskiego Parku Krajobrazowego. Narodowa Fundacja Ochrony Środowiska. Warszawa.8. DANIELEWICZ, W., PAWLACZYK, P. 2004. Grąd subkontynentalny [W:] Herbich, J. (red) Lasy i bory. Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – podręcznik metodyczny. T. 5. Ministerstwo Środowiska, Warszawa.9. DOMIŃCZAK P., OKUPNY D. 2010. Przestrzenne zróżnicowanie wybranych właściwości fizykochemicznych osadów biogenicznych torfowiska Kopanicha koło Skierniewic. Prace Geograficzne, zeszyt 123. Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej UJ. Kraków. s. 99-110.10. DUDEK-KLIMIUK J. SIDOR E. 2006. Operat ochrony walorów kulturowych. Aktualizacja Planu ochrony Bolimowskiego Parku Krajobrazowego. Narodowa Fundacja Ochrony Środowiska. Warszawa.11. FALKOWSKI M. (red.). 2006. Operat ochrony szaty roślinnej. Aktualizacja Planu Ochrony Bolimowskiego Parku Krajobrazowego. Narodowa Fundacja Ochrony Środowiska. Warszawa.12. FPP Consulting. 2012. Dokumentacja projektu planu zadań ochronnych dla obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty Dolina Rawki PLH100015.13. GŁOWACIŃSKI Z. (red.). 2001. Polska Czerwona Księga Zwierząt. Kręgowce. Państwowe Wydawnictwo Rolnicze i Leśne. Warszawa.14. HERBICHOWA, M. 2004. Bory i lasy bagienne. [W:] Herbich, J. (red.) Lasy i bory. Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – podręcznik metodyczny. Ministerstwo Środowiska, Warszawa.15. HERBICHOWA,

M. 2004. Torfowiska przejściowe i trzęsawiska. [W:] Herbich, J. (red.) Wody słodkie i torfowiska. Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – podręcznik metodyczny. Ministerstwo Środowiska, Warszawa.16.

IRCHA, M. 1996. Flora i waloryzacja przyrodniczo-krajobrazowa doliny Rawki na odcinku Kamion-Budy Grabskie. Katedra Botaniki UŁ. Praca magisterska.17.

JAKUBOWSKA-GABARA, J. 1987. Notatki florystyczne z doliny Rawki i terenów przyległych. Acta Univ. Lodz., Folia bot., 5: 41 – 49.18.

JAKUBOWSKA-GABARA, J. 1990. Notatki florystyczne z doliny Rawki i terenów przyległych. Cz. II. Acta Univ. Lodz., Folia bot., 7: 35 – 45.19.

JAKUBOWSKA-GABARA, J. 1999. Roślinność leśna Bolimowskiego Parku Krajobrazowego. [W:] Czyżewska, K. (red.) Roślinność Bolimowskiego Parku Krajobrazowego. Monogr. Bot., vol. 85: 27 – 98.20.

JAKUBOWSKA-GABARA, J. 2002. Szata roślinna. [W:] Jakubowska-Gabara, J., Markowski, J. (red.) Bolimowski Park Krajobrazowy. Monografia przyrodnicza. RCEE, Łódź: 2521.

JAKUBOWSKA-GABARA, J., KUCHARSKI, L. 1981. Dokumentacja projektowa rezerwatu rzeczno- „Rzeka Rawka”. Wojewódzki Konserwator Przyrody w Skierniewicach. Maszynopis.22.

JAKUBOWSKA-GABARA, J., KUCHARSKI, L. 1983. Rzeka Rawka, projektowany rezerwat przyrody. Chrońmy Przyr. Ojcz. 39, 1-2: 17-28.23.

JAKUBOWSKA-GABARA, J., KUCHARSKI, L., WARCHOLIŃSKA, A.U. 2002. Flora naczyniowa. [W:] Jakubowska-Gabara, J., Markowski, J. (red.) Bolimowski Park Krajobrazowy. Monografia przyrodnicza. RCEE, Łódź: 48 – 55.24.

JAKUBOWSKA-GABARA, J., KUCHARSKI, L., WARCHOLIŃSKA, A.U. 2003. Vascular Plants in the Bolimów Landscape Park. [W:] Czyżewska, K. (red.) Vascular Plants, Bryophytes, Lichens and Lichenicolous Fungi in the Bolimów Landscape Park. Monogr. Bot. 92: 5 – 196.25.

KĄCKI Z., ZAŁUSKI T. 2004. Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (Molinion). W: W: Herbich J. (red.). Murawy, łąki, ziołorośla, wrzosowiska, zarośla. Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – podręcznik metodyczny. Tom 3. Ministerstwo Środowiska, Warszawa, s. 159-170.26.

KICZYŃSKA A. (red) 2006. Operat Generalny. Aktualizacja Planu Ochrony Bolimowskiego Parku Krajobrazowego. Narodowa Fundacja Ochrony Środowiska, Warszawa.27.

KIEDRZYŃSKI M., JAKUBOWSKA-GABARA J., KUROWSKI J. 2010. Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (Salicetum albae, Populetum albae, Alnenion glutinoso-incanae, olsy źródłiskowe). W: Mróz W. (red.) 2010. Monitoring siedlisk przyrodniczych. Przewodnik metodyczny. Część I; s: 236-254 GIOŚ. Warszawa.28.

KLIMASZEWSKI K. (red.). 2006. Operat ochrony zwierząt. Aktualizacja Planu Ochrony Bolimowskiego Parku Krajobrazowego. Narodowa Fundacja Ochrony Środowiska. Warszawa.29.

KLIMASZYK, P. 2004. Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami Nymphaeion, Potamion. W: Herbich, J. (red.) Wody słodkie i torfowiska. Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – podręcznik metodyczny. Ministerstwo Środowiska, Warszawa, T. 2., s. 59-71.30.

KNAPEK, E. 1981. Dokumentacja fitosocjologiczna rezerwatu „Kopanicha”. Katedra Botaniki UŁ. Praca magisterska.31.

KONDRACKI J. 2009. Geografia regionalna Polski. PWN, Warszawa.32.

KOT H., Dombrowski A. (red.) 2001. Strategia ochrony fauny na Nizinie Mazowieckiej. Mazowieckie Towarzystwo Ochrony Fauny, Siedlce, pp 386-33. KUCHARSKI L., PERZANOWSKA J. 2004. Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (Arrhenatherion elatioris). W: Herbich J. (red.). Murawy, łąki, ziołorośla, wrzosowiska, zarośla. Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – podręcznik metodyczny. Tom 3. Ministerstwo Środowiska, Warszawa, s. 192-211.34.

KUCHARSKI, L. 1996 b. Flora i roślinność łąkowa i torfowiskowa. [W:] B. Król (red.) Plan Ochrony Bolimowskiego Parku Krajobrazowego. Faza 2. Środowisko biotyczne. Szata roślinna. Urząd Wojewódzki w Skierniewicach, ZG TUP Warszawa. Maszynopis.35.

KUCHARSKI, L. 1999. Szata roślinna łąk Polski Środkowej i jej zmiany w XX. stuleciu. Uniw. Łódzki, Łódź: 5 – 157.36.

KUCHARSKI, L. 2002. Roślinność łąk i mokradeł. [W:] Jakubowska-Gabara, J., Markowski, J. (red.) Bolimowski Park Krajobrazowy. Monografia przyrodnicza. RCEE, Łódź: 32 – 38.37.

KUCHARSKI, L. 2004a. Klasyfikacja roślinności łąkowej: problemy i propozycje rozwiązań. Fragm. Flor. Geobot. Polonica Suppl. 6: 77 – 87.38.

KUCHARSKI, L., PISAREK, W. 1999. Roślinność łąk Bolimowskiego Parku Krajobrazowego. [W:] Czyżewska, K. (red.) Roślinność Bolimowskiego Parku Krajobrazowego. Monogr. Bot., 85: 139 – 176.39.

KULISIEWICZ, 1981. Dokumentacja florystyczna rezerwatu „Kopanicha”. Maszynopis pracy magisterskiej. UŁ.40.

MARSZAŁ L. 2001. Rozmieszczenie minoga strumieniowego Lampetra planeri (BLOCH) i minoga ukraińskiego Eudontomyzon mariae (BERG) w rzekach Polski środkowej. Roczn. Nauk. PZW 14, suppl.:313-322.41.

MATUSZKIEWICZ, W. 2007. Przewodnik do oznaczania zbiorowisk roślinnych Polski. PWN, Warszawa: 5-537.42.

MICHALSKA-HEJDUK D. 2011. Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (Molinion). Monitoring gatunków i siedlisk przyrodniczych ze szczególnym uwzględnieniem specjalnych obszarów ochrony siedlisk Natura 2000. Metodyka monitoringu. GIOŚ, Warszawa.43.

NOBIS M. 2011. Straodub łąkowy *Ostericum palustre* Besser. W: Cierlik G. i in. Monitoring gatunków roślin. Przewodnik metodyczny. s: 317-332. Część II. GIOŚ. Warszawa.44.

Ocena stanu zachowania typów siedlisk przyrodniczych w regionie biogeograficznym kontynentalnym [W:] Monitoring gatunków i siedlisk przyrodniczych ze szczególnym uwzględnieniem specjalnych obszarów ochrony siedlisk Natura 2000. GIOŚ, Warszawa.45.

OLACZEK, R. 1972. Formy

antropogenicznej degeneracji leśnych zbiorowisk roślinnych w krajobrazie rolniczym Polski Niżowej. UŁ. Łódź: 1 – 170.46. OLACZEK, R., KUCHARSKI, L. 1994/95. Rezerwat wodny „Rzeka Rawka”. Cz. I. Operat planu ochrony; Cz. II; Dokumentacja naukowa. Wojewódzki Konserwator Przyrody w Skierniewicach. Skierniewice. Maszynopis.47. OLACZEK, R., KURZAC, M. 1979a. Dokumentacja projektowa rezerwatu leśnego „Kopanicha”. Wojewódzki Konserwator przyrody w Skierniewicach. Maszynopis.48. OLACZEK, R., KURZAC, M. 1979b. Dokumentacja projektowa rezerwatu leśnego „Ruda-Chlebacz”. Wojewódzki Konserwator Przyrody w Skierniewicach. Maszynopis.49. OSTASZEWSKA K., RICHLING A. 2005. Geografia fizyczna Polski. PWN, Warszawa.50. PABIJAN M. 2010. Traszka grzebieniasta *Triturus cristatus*. W: Makomaska-Juchiewicz M. (red.) 2010. Monitoring gatunków zwierząt. Przewodnik metodyczny. Część I. s.: 195-219 GIOŚ. Warszawa..51. PAWLACZYK P. 2010. Bory i lasy bagienne. W: Mróz W. (red.) 2010. Monitoring siedlisk przyrodniczych. Przewodnik metodyczny. Część I; s: 216-235. GIOŚ. Warszawa.52. PENCZAK T. 1968. Ichtyofauna rzek Wyżyny Łódzkiej i terenów przyległych. Część Ia. Hydrografia i rybostan Bzury i dopływów. *Acta Hydrobiologica* 10: 471-497.53. PENCZAK T., KRUK A., MARSZAŁ L., GALICKA W., TYBULCZUK S., TSZYDEL M. 2012. Regeneracja ichtyofauny Bzury i Neru po ograniczeniu zanieczyszczeń przemysłowych. *Rocz. Nauk. PZW* 25: 85-93.54. PENCZAK T., KRUK A., KOSZALIŃSKI H., ZIĘBA G. 2000. Ichtyofauna rzeki Bzury. *Rocz. Nauk. PZW* 13: 23-33.55. PENCZAK T., ZACZYŃSKI A., RYBAK W., MARSZAŁ L., KOSZALIŃSKI H. 1996. Ichtyofauna rzeki Rawki zmiany i perspektywy. *Roczniki Naukowe PZW* 9: 105-122.56. PENCZAK T., ŻYDEK S., GALICKA W., JAKUCEWICZ H. 1988. Ichtyofauna dolnego biegu Rawki. *Roczniki Naukowe PZW* 1: 61-72.57. RAKOWSKI G. i in. Parki Krajobrazowe w Polsce. Instytut Ochrony Środowiska. Warszawa. 2002.58. SELIGA, A. 2002. Waloryzacja przyrodnicza i krajobrazowa doliny Rawki na odcinku Budy Grabskie – Ziemiary. Maszynopis pracy magisterskiej. Katedra Ochrony Przyrody, UŁ. Łódź: 4 – 66.59. STUPNICKA E. 1997. Geologia regionalna Polski. Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa.60. TRAUT-SELIGA, A. 2006. Problemy zachowania ekosystemów łąkowych metodą czynnej ochrony. Praca doktorska, maszynopis. UŁ, Łódź: 3 – 251.61. WIETESKA, B. 1984. Flora i roślinność nadrzecznych pasów łągowych rzeki Rawki w Puszczy Bolimowskiej. Katedra Botaniki UŁ. Praca magisterska.62. WILK-WOŹNIAK E. 2011. Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami *Nympheion*, *Potamion*. Monitoring gatunków i siedlisk przyrodniczych ze szczególnym uwzględnieniem specjalnych obszarów ochrony siedlisk Natura 2000. Metodyka monitoringu. GIOŚ, Warszawa.63. WIŚNIEWOLSKI W., CIEŚLA M. 2004. Operat rybacki. Obwód rybacki Rawka nr 1. Żabieniec – Warszawa.64. WITKOWSKI A., KOTUSZ J., PRZYBYLSKI M. 2009. Stopień zagrożenia słodkowodnej ichtyofauny Polski: Czerwona lista minogów i ryb – stan 2009. *Chrońmy Przyr. Ojcz.*, 65 (1): 33-52.65. WOŚ A. 1999. Klimat Polski. PWN, Warszawa.66. ZAŁUSKI, T. 2004. *Ostericum palustre* Starodub łąkowy. [W:] Sudnik-Wójcikowska, B., Werblan-Jakubiec, H. *Gatunki roślin. Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – podręcznik metodyczny*. Ministerstwo Środowiska, Warszawa.67. ZIĘBA G. 2006. Struktura zespołów ryb systemu rzeki Bzury na tle czynników środowiskowych. Rozprawa Doktorska, Uniwersytet Łódzki, Łódź.68. ZIĘBA G., MARSZAŁ L., PRZYBYLSKI M. 2001. Fauna ryb i minogów Polski Środkowej. *Rocz. Nauk. PZW* 14, suppl.:173-188;Inwentaryzacje przyrodnicze:1. MANIAKOWSKI M., 2012 Ekspertyza przyrodnicza wykonana na potrzeby opracowania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty Natura 2000 Dolina Rawki PLH100015. Herpetofauna, teriofauna. FPP Consulting.2. TRAUT-SELIGA A., 2012. Ekspertyza przyrodnicza wykonana na potrzeby opracowania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty Natura 2000 Dolina Rawki PLH100015. Siedliska przyrodnicze. FPP Consulting.3. ZIĘBA G., MARSZAŁ L., JANIC B., 2012. Ekspertyza przyrodnicza wykonana na potrzeby opracowania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty Natura 2000 Dolina Rawki PLH100015. Ichtyofauna. FPP Consulting.

5. STATUS OCHRONY OBSZARU (OPCJONALNIE)

5.1. Istniejące formy ochrony na poziomie krajowym i regionalnym:

[Powrót](#)

Kod	Pokrycie [%]	Kod	Pokrycie [%]	Kod	Pokrycie [%]
PL02	19.01	PL03	65.54	PL04	74.85

5.2. Powiązanie opisanego obszaru z innymi formami ochrony:

na poziomie krajowym lub regionalnym:

Kod rodzaju	Nazwa terenu	Rodzaj	Pokrycie [%]
PL03	Bolimowski Park Krajobrazowy	*	65.54
PL02	Kopanicha	*	1.67
PL02	Rawka	*	16.94
PL02	Ruda Chlebacz	*	0.41
PL04	Bolimowsko-Radziejowicki z doliną Środkowej Rawki (woj. łódzkie)	*	71.63
PL04	Pradoliny Warszawsko-Berlińskiej	*	2.96
PL04	Bolimowsko-Radziejowicki z doliną Środkowej Rawki (woj. mazowieckie)	*	0.25

6. ZARZĄDZANIE OBSZAREM

6.1. Organ lub organy odpowiedzialne za zarządzanie obszarem:

[Powrót](#)

Organizacja:	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Łodzi
Adres:	Polska Traugutta 25 90-113 Łódź
Adres e-mail:	sekretariat.lodz@rdos.gov.pl

Organizacja:	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Warszawie
Adres:	Polska Henryka Sienkiewicza 3 00-015 Warszawa
Adres e-mail:	rdos.warszawa@rdos.gov.pl

6.2. Plan(-y) zarządzania:

Aktualny plan zarządzania istnieje:

☒	Tak	Nazwa: Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie z dnia 25 marca 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Rawki PLH100015 (Dz. U. Woj. Łódzkiego z 2014 r. poz. 1510); (Dz. U. Woj. Mazowieckiego z 2014 r. poz.3220). Link: http://bip.lodz.rdos.gov.pl
☐	Nie, ale jest w przygotowaniu	
☐	Nie	

7. MAPA OBSZARU

[Powrót](#)

Nr ID INSPIRE:

PL.ZIPOP.1393.N2K.PLH100015

Mapa załączona jako plik PDF w formacie elektronicznym (opcjonalnie)

Tak Nie

Odniesienie lub odniesienia do oryginalnej mapy wykorzystanej przy digitalizacji granic elektronicznych (opcjonalnie)